Nr. 19.
2.
nóvbr.

Konungleg auglýsing
til
Íslendinga
um að alþingi sje leyst upp og fl.

Vjer Christian hinn Níundi, af guðs náð Danmerkur konungur, Vinda og Gauta, hertogi í Sljesvík, Holtsetalandi, Stórmæri, Þjettmerski, Láenborg og Aldinborg,

Gjörum kunnugt: Stjórnarráðherra Vor fyrir Ísland hefur fyrir Oss lagt frumvarp til endurskoðaðra stjórnarskipunarlaga um hin sjerstaklegu málefni Íslands, er borið hefur verið upp af þingmanna hálfu og samþykkt á alþingi því, er haldið var á síðast liðnu sumri, og ennfremur tvenn þegnleg ávörp til Vor frá efri og neðri deild alþingis, er meðal annars fara fram á að mæla fram með breyttu fyrirkomulagi á hinni æðstu stjórn þessara málefna, eins og alþingi hefur farið því fram.

Samkvæmt fyrirmælum 61. gr. í stjórnarskránni höfum Vjer því með opnu brjefi Voru 2. nóvbr. þ. á. leyst upp alþingi, er nú er, og um leið skipað fyrir, að nýjar almennar kosningar til alþingis skuli fara fram í byrjun júní mánaðar n. á., og höfum ennfremur samkvæmt 6. og 8. gr. stjórnarskrárinnar ákveðið, að hið nýkosna alþingi skuli koma saman í Reykjavík 28. dag júlí mánaðar næsta þar á eptir.

Um leið og Vjer birtum þetta Vorum trúu og kæru þegnum á Íslandi, viljum Vjer hjer með gjöra það kunnugt, svo að eigi verði byggðar þær vonir á ráðstöfunum þessum, er stjórnarskráin mælir fyrir um, sem eigi munu rætast á síðan, að Vjer munum með engu móti geta staðfest stjórnarskipunarlaga frumvarp það, er alþingi hefur fallizt á, enda þótt svo fari að það verði samþykkt af nýju á hinu nýkosna alþingi.

Vjer kunnum rjett að meta hugarfar það, er sprottin er af óskin um breytingar á stjórnarskránni, og Vjer virðum mjög mikils þann hinn hlýja vott um hollustu til Vor, er kemur fram í ávörpum þeim, er báðar deildir alþingis hafa sent Oss; en er ræðir um að staðfesta frumvarp það til breytingar á stjórnarskipuninni, sem samþykkt hefur verið, þá getum Vjer eigi látið þetta halda Oss frá að koma svo fram í því máli, sem skylda Vor gagnvart ríkinu í heild sinni býður Oss.

Ef æðsta stjórn Íslands yrði, eins og ákveðið er í hinu samþykkta frumvarpi, fengin í hendur ábyrgðarlausum landstjóra, skipuðum af Oss og með aðsetur í landinu sjálfu, er skyldi hafa vald til að ráða þeim málum til lykta í umboði Voru, er konunglegs samþykkis þurfa — með þeim einum undantekningum, að hann gæti eigi staðfest breytingar á stjórnarskipunarlögunum, eigi náðað menn nje veitt almenna uppgjöf á sökum — og sem skyldi taka sjer ráðgjafa, og láta þá framkvæma vald sitt og hafa ábyrgð á stjórnar-

Allerhøieste Kundgjørelse

Nr 19.
2den
Novbr.

til

Islænderne

om Althingets Opløsning m. v.

Vi Christian den Niende, af Guds Naade Konge til Danmark, de Venders og Gothers, Hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenborg,

Gjøre vitterligt: Os er af Vor Minister for Island bleven forelagt et af Althinget i dets i afvigte Sommer afholdte Samling ved Benyttelsen af det private Initiativ vedtaget Forslag til en revideret Forfatningslov for Islands særlige Anliggender samt tvende henholdsvis af Thingets øverste og nederste Afdeling til Os rettede allerunderdanigste Adresser, der bl. A. gaa ud paa at anbefale en forandret Ordning af den øverste Styrelse af disse Anliggender, som af Althinget er bragt i Forslag.

Vi have i denne Anledning overensstemmende med Forskriften i Forfatningslovens § 61 ved Vort aabne Brev af 2den November d. A. opløst det nuværende Althing og samtidig forordnet, at nye almindelige Valg til Althinget skulle foregaa i Begyndelsen af Juni Maaned næste Aar, hvorhos Vi i Henhold til Forfatningslovens §§ 6 og 8 have bestemt, at det nyvalgte Althing skal komme sammen i Reykjavik den 28de Juli næstefter.

Idet Vi kundgjøre dette for Vore tro og kjære Undersaatter paa Island, ville Vi, for at der ikke til disse af Forfatningsloven paabudne Skridt skal knyttes Forventninger, som ikke senere opfyldes, herved give tilkjende, at det ikke vil være Os muligt at stadfæste det af Althinget vedtagne Forfatningslovforslag, selv om det af det nyvalgte Althing paany maatte blive vedtaget.

Vi miskjende ikke det Sindelag, hvoraf Ønsket om Forandringer i Forfatningsloven er fremgaaet, og Vi paaskjønne i høi Grad de varme Ytringer af Hengivenhed for Os, hvorom de til Os af begge Althingets Afdelinger rettede Adresser bære Vidnesbyrd; men Vi kunne ikke heraf lade Os afholde fra ved Spørgsmaalet om Stadfæstelsen af det vedtagne Forslag til Forfatningsforandring at indtage den Stilling, som Vor Pligt overfor Riget i dets Helhed byder Os.

Saafremt Islands øverste Styrelse, saaledes som i det vedtagne Forslag er bestemt, overdrages til en af Os udnævnt, i Island bosat, uansvarlig Landsstyrer, der paa Vore Vegne skulde kunne afgjøre de Sager, hvortil der udfordres Kongeligt Samtykke — Stadfæstelse af Forandringer i Forfatningsloven og Meddelelsen af Benaadninger og Amnesti alene undtagne — og som skulde udøve sin Myndighed gjennem af ham valgte Ministre, der overfor Althinget ere ansvarlige for Regjeringens Førelse, vilde Island i Virkeligheden,

Nr. 19. 2. nóvbr. störfunum fyrir alþingi, þá myndi Island með þessu móti, eins og Vjer þegar áður höfum tekið fram í auglýsing Vorri til alþingis 23. maí 1873, er um líka uppástungu frá alþingi var að ræða, í raun og veru verða leyst úr öllu sambandi við ríkið, þarsem æðsta stjórn þess þá yrði falin á hendur stjórnarvaldi í landinu sjálfu, er óháð væri bæði hinni annari stjórn Vorri og eins ríkisráði Voru. En slíkt fyrirkomulag mundi fara í bága við hina gildandi stjórnarskipun ríkisins, og gæti eigi samrýmzt stöðu Íslands að lögum sem óaðskiljanlegs hluta danaveldis, er gjörir það að verkum, að æðsta stjórn hinna íslenzku mála sem og allra mála ríkisins til samans verður að vera í höfuðstað Vorum, eins og líka er gengið út frá í lögunum 2. jan. 1871, 6. gr.

Ennfremur hefur það eigi getað dulizt Oss, að alþingi hefur tekið upp í fyrstu greinir frumvarps síns ákvarðanir um það, hver sjeu sjerstakleg málefni Islands og hver sje staða þess, er um almenn mál ríkisins er að ræða, en hefur þó eigi, eins og stjórnarskráin 5. janúar 1874, sett í frumvarpið nauðsynlega tilvísan til laga 2. janúar 1871 um hina stjórnarlegu stöðu Íslands í ríkinu, og þessi lög hefur frumvarp alþingis líka látið ónefnd í 34. gr. sinni sem heimild fyrir tillagi því, er ríkissjóðurinn leggur til sjerstaklegra gjalda Íslands. Það er hætt við, að ef frumvarpið yrði staðfest í þessu formi, þá mundi það stuðla til þess að efla þá röngu skoðun, er hið ráðgefandi alþingi hjelt fram 1871, að lögin 2. janúar 1871 sjeu eigi bindandi fyrir Ísland, en slík skoðun fer hreint og beint í bága við stjórnarskipun ríkisins, sem byggð er á grundvallarlögunum, og getum Vjer eigi rjett hjálparhönd til þess að glæða eða efla hana.

Í Vorri konunglegu auglýsing til Íslendinga 14. febr. 1874 ljetum Vjer í ljósi, að Vjer álitum, að með stjórnarskránni um hin sjerstaklegu málefni Íslands 5. jan. 1874 væri stjórnarskipunarmál þess að fullu og öllu til lykta leitt, og tókum Vjer einnig fram, að tekið sje með lögum þessum það tillit til þeirra óska, er komið höfðu fram af hálfu Íslands, sem frekast má verða, og samrýmzt getur hinni gildandi stjórnarskipun ríkisins. Það hefur því glatt Oss að verða þess vísir af ávörpum þeim, er Oss hafa verið send, að Vorir kæru og trúu þegnar á Íslandi einnig viðurkenna það, að stjórn Vorri og alþingi hafi tekizt í góðri samvinnu að efla töluvert framfarir landsins á hinum fáu árum, er stjórnarskráin hefur verið í gildi. En fyrst svo er, þá höfum Vjer þá von, að fram komi við kosningar þær, er nú eiga fram að fara, alþingi svo skipað, að það kjósi heldur að halda áfram því verkinu, er farsællega hefur byrjað verið á til blessunar fyrir landið undir þeirri stjórnarskipun, sem nú er, — og skal eigi til þessa skorta hvöt og aðstoð frá Vorri hálfu, — en að eyða tíma, kröptum og fje landsins í árangurslausa stjórnardeilu, og endurnýjaða baráttu til að koma fram kröfum, er gagnstæðar eru eining ríkisins.

Gefið á Amaliuborg, 2. nóvember 1885.

Undir Vorri konunglegu hendi og innsigli.

Christian R.

(L. S.)

J. Nellemann.

saaledes som Vi alt tidligere ved Vor Bekjendtgjørelse til Althinget af 23de Mai 1873 i Anledning af et da fra Althingets Side foreliggende lignende Forslag have udtalt, blive helt udsondret af Statsforbindelsen, idet dets øverste Styrelse blev henlagt til en stedlig Regjeringsmyndighed, uafhængig af Vor øvrige Regjering saavelsom af Vort Statsraad. En saadan Ordning vilde imidlertid være stridende mod den gjældende Statsforfatning og uforenelig med Islands retlige Stilling som en uadskillelig Del af den danske Stat, der gjør det nødvendigt, at den øverste Ledelse af de islandske Anliggender, ligesom af samtlige Rigets Anliggender, maa have sit Sæde i Vor Hovedstad, saaledes som ogsaa er forudsat i Loven af 2den Jan. 1871 § 6.

Det har endvidere ikke kunnet undgaa Vor Opmærksomhed, at det af Althinget vedtagne Forslag i sine første Paragrafer har optaget Bestemmelser om Udstrækningen af Islands særlige Anliggender og om Islands Stilling til Rigets almindelige Anliggender, uden dog, saaledes som Forfatningsloven af 5te Januar 1874, at indeholde den fornødne Henvisning til Lov af 2den Januar 1871 om Islands forfatningsmæssige Stilling i Riget, ligesom ogsaa Forslaget i sammes § 34 har undladt at nævne denne Lov som Hjemmel for det Tilskud, der af Statskassen udredes til Islands særlige Finantser. Vi maa befrygte, at Lovforslagets Stadfæstelse i den saaledes lydende Form vilde bidrage til at bestyrke den af det raadgivende Althing i 1871 fremsatte urigtige Paastand, at Loven af 2den Januar 1871 ikke er forbindende for Island; men til at nære eller styrke en saadan Opfattelse, der er i ligefrem Strid med den grundlovsmæssige Statsorden, kunne Vi ikke yde Vor Medvirkning.

I Vor allerhøieste Kundgjørelse til Islænderne af 14de Februar 1874 tilkjendegav Vi, at Vi betragtede Forfatningsloven for Islands særlige Anliggender af 5te Januar 1874 som en endelig Ordning af Islands Forfatningsforhold, ligesom Vi udtalte, at der ved denne Lov er taget det størst mulige Hensyn til de fra Island fremkomne Ønsker, saavidt de kunne forenes med den bestaaende Statsorden. Det har derfor været en Tilfredsstillelse for Os at erfare gjennem de Os tilsendte Adresser, at Vore kjære og tro Undersaatter paa Island ogsaa erkjende, at der i det korte Tidsrum, hvori den bestaaende Forfatningslov har været i Kraft, ved lykkeligt Samarbeide mellem Vor Regjering og Vort Althing er udrettet betydeligt for Islands Udvikling. Men naar saa er, nære Vi det Haab, at der af de forestaaende Valg maa fremgaa et Althing, der vil foretrække at fortsætte det heldigt begyndte Arbeide for Islands Vel med Benyttelse af den nuværende Forfatning, hvortil der ikke skal mangle Opmuntring og Understøttelse fra Vor Side, fremfor at spilde Tid, Kræfter og Landets Penge paa en ufrugtbar Forfatningsstrid og paa en fornyet Kamp for at gjennemføre Fordringer, der ere uforenelige med Rigets Enhed.

Givet paa Amalienborg, den 2den November 1885.

Under Vor Kongelige Haand og Segl.

Christian R.

(L. S.)

J. Nellemann.